

Innst. S. nr. 213

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.prp. nr. 1 (2004-2005), Del III kap. 6

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Stortingets anmodningsvedtak nr. 359 (2003-2004)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Olje- og energidepartementet viser til at det ved behandlingen av St.meld. nr. 18 (2003-2004) Om forsynings sikkerheten for strøm mv. (Forsynings sikkerhetsmeldingen) ble fattet følgende anmodningsvedtak, jf. Innst. S. nr. 181 (2003-2004):

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser og med klare energieffektiviseringsmål innenfor EØS-regelverket."

Bakgrunnen for anmodningsvedtaket var blant annet at størstedelen av de kontrakter som den kraftintensive industrien og treforedlingsindustrien har med Statkraft på myndighetsbestemte vilkår, løper ut i årene fremover. Flere bedrifter og industristeder vil kunne stå overfor særlige utfordringer etter hvert som kontraktene på myndighetsbestemte vilkår utløper.

Statkraft har i dag kraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår med den kraftintensive industrien og treforedlingsindustrien på om lag 16 TWh/år. I tillegg disponerer industrien om lag 4 TWh/år gjennom avtaler fra 1960-tallet om foregrepet hjemfall. Denne industrien har til sammenlikning et forbruk på om lag 37-40 TWh/år. Dagens kraftavtaler med Statkraft dekker følgelig om lag halvparten av forbruket.

Avtalene på myndighetsbestemte vilkår løper i hovedsak ut i perioden 2004-2011. Fra og med 2012 vil Statkrafts forpliktelser på myndighetsbestemte vilkår utgjøre om lag 2,3 TWh/år. Statkrafts kontrakter på myndighetsbestemte vilkår avviker fra ordinære kom-

mersielle kontrakter på flere måter. I tillegg til at myndighetene har bestemt pris, volum og mer detaljerte bestemmelser i kontraktene, er det lokale bindinger som for eksempel at kraften skal benyttes ved et navngitt produksjonssted og behovsvilkår om at bedriften/konsernet må ha behov for kraften.

Regjeringen presenterer i St.prp. nr. 1 (2004-2005), Del III kap. 6, en gjennomgang av de relevante EØS-reglene om statsstøtte og om tjenester av allmenn økonomisk betydning. Gjennomgangen viser at det ikke er mulig for staten å gi industrien nye kraftkontrakter med vilkår under markedsvilkår ved å innta krav knyttet til energieffektivisering eller forsynings sikkerhet i nye kontrakter på myndighetsbestemte vilkår. Prisavslagene må i tilfelle tilsvare de virkelige kostnadene for bedriftene. Når det gjelder kontrakter der bedriftene får redusert sin kraftpris mot å påta seg energieffektiviseringstiltak, må ordningene dessuten være av relativt kort varighet og trappes ned over tid.

Regjeringen mener at det ikke vil være ønskelig å ta i bruk tjenester av allmenn økonomisk betydning. I tillegg til EØS-avtalens bestemmelser, legger Regjeringen vekt på at ordninger basert på langsiktige kraftkontrakter er lite fleksible og lite målrettede. Industribedriftene er forskjellige, og en opsjonsordning vil derfor kunne fungere bedre enn standardiserte kraftkontrakter.

Det er stor variasjon på prisene og volumene i dagens avtaler på myndighetsbestemte vilkår. Prisene varierer fra rundt 5 øre/kWh i de eldste såkalte 1950-kontraktene til i overkant av 20 øre/kWh. Gjennomsnittsprisen på alle avtalene er på 12 øre/kWh. Avtalenes prisvilkår må ses ut fra forholdene når de ble inngått og hele løpetiden under ett.

Regjeringen legger i proposisjonen til grunn at gjennomgangen viser at det ikke er mulig for staten å gi industrien nye kraftkontrakter med vilkår under markedsvilkår ved å innta krav knyttet til energieffektivisering eller forsynings sikkerhet i kontraktene.

Regjeringen vil følge situasjonen for berørte bedrifter og industristeder nøye og bidra innenfor det regionalpolitiske virkemiddelapparatet under Kommunal- og regionaldepartementet.

I St.meld. nr. 18 (2003-2004) ble det pekt på at usikkerheten om hva vannkraften kan produsere i det enkelte år er et grunnleggende trekk ved den norske energiforsyningen som krever særlig oppmerksomhet. Det er nødvendig med en langsiktig strategi for å bedre forsyningssikkerheten, som skyldes at det tar tid å få fram nye prosjekter, utvikle markeder for alternative energikilder og endre forbruksmønsteret vesentlig.

Industrien er en stor og viktig aktør når det gjelder å delta aktivt i kraftmarkedet og kan ved fleksibelt kraftforbruk bidra til å motvirke vannkraftsystemets svake sider. Industrien kan redusere sine kraftkostnader og øke sin lønnsomhet på denne måten. Det synes som at industrien får et mer og mer bevisst forhold til å variere kraftforbruket etter situasjonen i kraftmarkedet, men at de ulike delene av industrien kan vurdere dette noe forskjellig.

Det kan imidlertid ikke garanteres fullt ut at aktørenes disposisjoner og prismekanismen i alle situasjoner kan hindre at en kommer i en rasjoneringssituasjon. Samtidig er det klart at kostnadene for samfunnet kan bli store dersom rasjonering blir nødvendig. Kostnadene må også antas å øke etter hvert som samfunnet blir mer avhengig av elektrisitet. I meldingen la derfor Regjeringen avgjørende vekt på å redusere faren for rasjoneringsinngrep til et absolutt minimum. Det vil imidlertid ikke være samfunnsøkonomisk lønnsomt å ta i bruk tiltak som fjerner enhver risiko for rasjoneringsinngrep. Det ble lagt opp til å supplere markedet med ekstra sikkerhet i svært anstrengte kraftsituasjoner, og ulike former for reservekapasitet og energiopsjoner, både på produksjons- og forbrukssiden, ble vurdert som mulige alternativer.

PIL la sommeren 2004 frem en skisse til utforming av en opsjonsordning, hvor den grunnleggende ideen er at industrien skal levere en garantert tørrårssikring gjennom et marked for energiopsjonsavtaler organisert av den systemansvarlige. PIL mener at store kraftforbrukere i industrien kan levere slik tørrårssikring på en kostnadseffektiv måte.

Som systemansvarlig har Statnett SF ansvar for å sikre momentan balanse til enhver tid, og dermed legge til rette for en tilfredsstillende leveringskvalitet i alle deler av landet. Den systemansvarlige har ansvaret for "løpende å utrede og utvikle nødvendige virkemidler for å sikre momentan balanse gjennom perioder med en svært anstrengt kraftsituasjon". Av meldingen fremgår det at tiltakene til den systemansvarlige i slike situasjoner skal vurderes etter samfunnsøkonomiske kriterier. Det er viktig med stramme rammer i forhold til markedet for øvrig, slik at virkemidlet blir et reelt tiltak i en svært anstrengt kraftsituasjon, og slik at investeringsintensivene til markedsaktørene påvirkes minst mulig negativt.

Regjeringen ser det som viktig at forslaget fra PIL behandles innenfor de rammer som ble trukket opp i Forsyningssikkerhetsmeldingen. Regjeringen forutset-

ter at Statnett arbeider videre med en ordning med energiopsjoner i samarbeid med PIL, øvrige aktører i markedet og NVE.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Grethe G. Fossum, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Jørund Leknes, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og leder Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at den kraftforedlende industrien i Norge sysselsetter om lag 22 000 mennesker og at bedriftene innen denne industrien er viktige hjørnesteinsbedrifter i mange lokalsamfunn. Komiteen mener det er viktig å legge til rette for at disse bedriftene fortsatt er konkurransedyktige, og at sysselsettingen i industrien og lokalsamfunnene som berøres, opprettholdes og videreutvikles.

Komiteen vil understreke at norsk kraftforedlende industri er blant de ledende i verden på produktivitetsforbedringer, kompetanse og ny teknologi som gir miljøforbedringer. Det må være et mål å sørge for rammevilkår slik at bedriftene kan bidra til store eksportverdier, vekst, nyskaping og næringsutvikling i regioner og lokalsamfunn rundt om i landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det i perioden fra 2005 til 2007 utløper industrikraftkontrakter for ca. 10 TWh i kraftforedlende industri, inkludert kraftkontraktene til industrien i Mo i Rana som alt er utgått. I 2011 vil industrikraftkontrakter for om lag 19 TWh være utløpt. Dette kan medføre betydelig økte utgifter for industrien, med påfølgende svekket konkurranseevne.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Statkraft hittil har hatt kraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår med den kraftintensive industrien og treforedlingsindustrien på om lag 16 TWh/år. I tillegg disponerer industrien på om lag 4 TWh/år gjennom avtaler fra 1960-tallet om foregrepet hjemfall. Denne industrien har til sammenlikning et forbruk på om lag 37-40 TWh/år.

Disse medlemmer viser til at avtalene på myndighetsbestemte vilkår løper i hovedsak ut i perioden 2004-2011, hvorav mange i perioden 2005-2007. Fra og med 2012 vil Statkrafts forpliktelser på myndighetsbestemte vilkår kun utgjøre om lag 2,3 TWh/år, en reduksjon på om lag 19 TWh i forhold til dagens nivå. Dette vil medføre høyere kraftpriser for den kraftintensive industrien i forhold til tidligere kontrakter på myndighetsbestemte vilkår.

Disse medlemmer viser til at det disse bedriftene i første rekke etterspør for å sikre konkurransevnen i internasjonale markeder - og dermed sysselsettingen - er gode rammevilkår i form av lav rente, en konkurransedyktig kronkurs og et konkurransedyktig skatte- og avgiftsnivå, i tillegg til økt krafttilgang. Industrien har selv pekt på at de ikke står overfor noen akutt situasjon nå. Gode eksportmarkeder og en politikk som har gitt lave renter og en konkurransedyktig kronkurs bygger opp under en positiv utvikling. Dette ser vi også ellers i landet gjennom at industriproduksjonen i Norge har økt den siste tiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil samtidig påpeke at det er viktig at vi har en fremtidsrettet næringspolitikk, som legger til rette for at vi også i årene fremover skal ha et konkurransedyktig næringsliv. Bedriftene må settes i stand til å møte utfordringene fra en økende konkurranse i norske og internasjonale markeder. En fremtidsrettet næringspolitikk må blant annet ta utgangspunkt i bedriftenes behov for å bli mer kunnskapsbasert, i tillegg til å utnytte de naturressurser Norge er utrustet med. Signalene fra den kraftintensive industrien har i hovedsak fokusert på den langsiktige utfordringen i å sikre økt krafttilgang i Norge. Der vil bygging av gasskraftverk være et viktig bidrag.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil samtidig understreke at det er viktig at de bedriftene som hittil ikke har sikret seg langsiktige kontrakter på levering av kraft til markedsmessige vilkår, utnytter det pusterom de gode økonomiske tidene gir til å skaffe seg kontrakter i markedet på langsiktig levering av kraft.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil minne om at Norge har opplevd flere anstrengte forsyningssituasjoner de siste årene med til dels svært høye spotpriser, som slår hardt ut på kortsiktige kraftavtaler. I 2003 var situasjonen så kritisk at myndighetene planla for en eventuell rasjonering. NVE endret forskrift og skrev følgende i et brev 10. februar 2003 til alle enheter i Kraftforsyningens beredkapsorganisasjon:

"Magasinfyllingen i store deler av landet er fortsatt meget lav for årstiden. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ser det derfor som nødvendig at planleggingen for en eventuell rasjonerings situasjon fortsetter med full styrke."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at avhengighet av vannkraft kombinert med økt krafteksport for å oppnå kortsiktige gevinster gir en sårbarhet som svekker forsyningssikkerheten. Dette øker risikoen for sterke prisøkninger og i verste fall rasjonering eller ukontrollerte utfall i nettet. Det

kan derfor bli svært kostbart for samfunnet å ikke utnytte mulighetene i industriens spesielle fleksibilitet i kraftsystemet.

Disse medlemmer mener derfor at et industrikraftmarked for langsiktige kontrakter som et supplement til NordPool og Statnetts energiopsjoner vil bidra positivt til økt forsyningssikkerhet i Norge og et mer utviklet kraftmarked.

Politisk handlingsrom

Komiteen viser til at da Stortinget behandlet St.meld. nr. 18 (2003-2004) om forsyningssikkerheten mv., våren 2004, ble Regjeringen bedt om

"- å ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser med klare energieffektiviseringsmål og som er innenfor EØS-regelverket."

I Regjeringens tilbakemelding til Stortinget i St.prp. nr. 1 (2004-2005) heter det blant annet:

"at det ikke er mulig for staten å gi industrien nye kraftkontrakter med vilkår under markedsvilkår ved å innta krav knyttet til energieffektivisering eller forsyningssikkerhet i nye kontrakter på myndighetsbestemte vilkår. Prisavslagene må i tilfelle tilsvare de virkelige kostnadene for bedriftene. Når det gjelder kontrakter der bedriftene får redusert sin kraftpris mot å påta seg energieffektiviseringstiltak, må ordningene dessuten være av relativt kort varighet og trappes ned over tid."

Og videre:

"Som nevnt legger Regjeringen til grunn at det ikke er mulig ut fra EØS-regelverket å gi industrien kraft med vilkår under markedsvilkår, ettersom eventuelle forpliktelser som industrien påtar seg ikke kan overkompenseres."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener Regjeringen ikke har utredet mulighetene som ligger innenfor de gjeldende internasjonale rammebetingelser, som for eksempel EØS-regelverket eller muligheter som ligger ved siden av EØS-avtalens virkeområde. Flertallet viser til at Regjeringen likevel skriver:

"Når det gjelder kontrakter der bedriftene får redusert kraftpris mot å påta seg forpliktelser knyttet til forsyningssikkerhet, kan et slikt opplegg i prinsippet tenkes utformet på flere måter."

Flertallet viser til at ifølge EØS-avtalens art. 61 nr. 1 er statsstøtte forbudt, men med visse unntak. For at det skal være ulovlig statsstøtte må det dreie seg om offentlige overføringer som tilgodeser enkelte foretak eller produksjon av enkelte varer, vri eller true med å vri konkurransen og påvirke samhandelen mellom partene i EØS-avtalen. Alle vilkårene må være oppfylt samtidig for at det skal være ulovlig. Ordninger som ikke kan defineres som ulovlig statsstøtte, faller ikke inn under EØS-avtalens anvendelsesområde.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at ved å etablere ordninger som ikke er ulovlig statsstøtte, eller benytte unntakene til statsstøttereglene, finnes det et stort juridisk og politisk handlingsrom.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er et sett av virkemidler som kan sikre kraftforedlende industri krafttilgang og gode rammevilkår i Norge. Disse bør i sum være gode nok til at industrien opprettholdes og videreutvikler seg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser også til at EU ønsker økt statlig støtte når det bidrar til mer effektiv energibruk og miljøforbedringer ut over EU-standard. Dette kan også stimulere til teknologiutvikling og innovasjoner som bidrar til å styrke industri, verdiskaping og mer fungerende energi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at denne konklusjonen er i tråd med tidligere regjeringers konklusjoner. Tre norske regjeringer har behandlet kontrakter om levering av elektrisk kraft til kraftintensiv industri. Både regjeringen Bondevik I, regjeringen Stoltenberg og regjeringen Bondevik II har kommet til samme konklusjon: Vi kan ikke tilby kraftintensiv industri nye kraftkontrakter til subsidierte priser.

Flertallet viser til at dagens industrikraftregime blant annet er basert på St.prp. nr. 52 (1998-1999) Om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler, som ble fremlagt av regjeringen Bondevik I, og St.prp. nr. 78 (1999-2000) Endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler, som ble lagt frem av regjeringen Stoltenberg våren 2000. Stortingets behandling av disse proposisjonene innebærer at eksisterende industrikraftkontrakter løper uendret frem til ordinært utløpstidspunkt, og at nye kontrakter og leieavtaler på markedsmessige vilkår fases inn etter hvert som de gamle avtalene går ut.

Flertallet har merket seg at en rekke politikere da disse proposisjonene ble behandlet i Stortinget, slo fast at tiden med kraftkontrakter på spesielt gunstige vilkår til kraftintensiv industri var over.

Regjeringen Bondevik I foreslo i St.prp. nr. 52 (1998-1999) Om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler, å tilby 16 bedrifter nye kontrakter om levering av kraft på myndighetsbestemte vilkår med virkning fra 1. januar 2001. Prisen på kontraktene var i utgangspunktet 15,50 øre/kWh (1999-kroner). Denne prisen justeres i takt med endringen i konsumsprisindeksen og engrosprisindeksen. Kontraktene hadde en varighet på 20 år fra 1. januar 2001.

Under behandlingen skrev en enstemmig energi- og miljøkomité, under ledelse av Jens Stoltenberg, følgende:

"Komiteen er opptatt av å sikre fortsatt stabil og forutsigbar krafttilgang til industrien. Samtidig må et nytt kraftregime ta hensyn til at vi har fått et åpent kraftmarked i Nord-Europa, og at EØS-avtalen legger begrensninger på hva slags vilkår som kan tilbys i myndighetsbestemte kontrakter.

Under debatten i Stortinget 16. juni 1999 sa Arbeiderpartiets talskvinne Aud Blattman, følgende:

"Det er synd å si at framlegget er mottatt med ovasjoner. Med de sterke understrekningene fra departementets side om begrensningene som EØS-avtalen legger, fikk Stortinget seg forelagt en sak som gav lite rom for endringer fra Stortingets side. Regimet er å betrakte som en overgangsordning til vanlige kommersielle vilkår ved utløpet av kontraktperioden, og tiden da kraft var et konkurransefortrinn for norsk kraftintensiv industri, vil definitivt være over".

Arbeiderpartiets Gunn Karin Gjuul sa følgende:

"Stortinget har ikke egen fagkompetanse på statsstøttebestemmelser i EØS-avtalen, og må derfor basere sine beslutninger på Regjeringens vurderinger av hva avtalen tillater i et nytt kraftregime. Regjeringen har spesielt understreket at det avgjørende er at en ikke endrer prisforutsetningene. Blant annet derfor har Arbeiderpartiet lagt opp til å beholde det prisnivået som Regjeringen har foreslått."

Regjeringen Stoltenberg la frem St.prp. nr. 78 (1999-2000) Endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler i juni 2000. Daværende olje- og energiminister Olav Akselsen fra Arbeiderpartiet sa følgende i debatten om proposisjonen i Stortinget 14. juni 2000:

"Me ønskjer ikkje å gå inn i ein lang og usikker prosess med ESA. Industrien, lokalsamfunna og Statkraft er best tente med ei rask avklaring av dei langsiktige kraftvilkåra. Ei sak med ESA ville utsetja heile prosessen på ubestemt tid.

Regjeringa sitt forslag inneber at dei gamle avtalane blir uforandra fram til dei går ut i perioden frå 2004 til 2010. Det meste av dei nye avtalane vil no bli fasa inn når dei gamle avtalane går ut. Prisen på dei nye avtalane blir høgare enn den ville ha vore om vilkåret om avslutting av gamle avtalar blei halde ved lag. På den andre sida vil bedriftene no nytta godt av at dei gamle avtalane ikkje blir endra."

Flertallet viser til disse uttalelsene og den forståelse det tidligere var for at handlingsrommet innenfor EØS-avtalen når det gjelder kraftkontrakter, er svært begrenset. Disse begrensningene gjelder uavhengig av hvem som måtte være i regjering eller i opposisjon i norsk politikk. Flertallet er derfor forundret over at enkelte partier fortsatt hevder at det er mulig å tilby industrikraftkontrakter til subsidierte priser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at en ordning med levering av kraft til industrien til priser under markedsvilkår, er i strid med EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte. Det fører også til en ineffektiv bruk av våre økonomiske ressurser.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det er et tverrpolitisk ønske om å kunne legge til rette for at norsk kraftforedlende industri fortsatt skal kunne være konkurransedyktig og at sysselsetting og verdiskaping i industrien blir opprettholdt. Tilgang til store mengder miljøvennlig og rimelig kraft har vært norsk industris viktigste konkurransefortrinn. Disse medlemmer mener det er et stort paradoks at vi har en EØS-avtale som hindrer oss i å opprettholde det viktige naturgitte fortrinnet vi har med tilgang til store mengder vannkraft.

Gjennom ti års virke har EØS-avtalen bidratt til at Norge systematisk har overført makt fra egne folkevalgte organer og til EU. Den har dramatisk endra mulighetene til å drive sjølstendig norsk politikk, og den har vist seg å bli langt mer omfattende enn noen hadde forestilt seg da den blei vedtatt. Disse medlemmer mener at denne saken er med på å vise at tida er overmoden for å finne en annen og løsere avtaleform med EU enn EØS. Vi må gjenvinne mulighetene for å drive en målretta næringspolitikk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti allerede under behandlingen av St.prp. nr. 52 (1998-1999) skrev følgende:

"Langsiktige industrikraftkontrakter er en forutsetning for investering i modernisering og videreutvikling av produksjonsanleggene og for større investeringer i industrielle energigjennvinningsanlegg og lignende. Lønnsomhet i slike anlegg forutsetter sikkerhet for langsiktig drift i industriproduksjon."

Og videre:

"Tildeling av kraft til industrien må knyttes til pålegg om gjenvinning av energi. Dette vil være et meget positivt bidrag som både gir bedre utnyttelse av våre vannkraftressurser og har positiv miljøeffekt."

Sosialistisk Venstreparti fremmet derfor følgende forslag:

"Prisen i industrikraftregimet settes til 12,50 øre, forutsatt bindende avtaler om energieffektivisering og klimagassreduksjoner."

Disse medlemmer vil understreke at Sosialistisk Venstreparti hele tiden har fremmet et industrikraftregime med langsiktige kraftkontrakter kombinert med satsing på ny teknologi, mer effektiv energibruk og høye miljøkrav. Disse medlemmer viser til at industrien selv understreker nødvendigheten av langsiktige kraftkontrakter som holder mål internasjonalt og at et eget industrikraftmarked er et viktig ledd i dette arbeidet.

Et eget industrikraftmarked

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ber Regjeringen sette i gang utredning med siktemål om å

etablere et eget industrikraftmarked, og legge saken fram for Stortinget. Målsettingen med en slik løsning er å sikre storbrukere av kraft muligheten til å konkurrere om langsiktige avtaler om kraft knyttet til industriproduksjon. Et slikt marked må gjennom objektive kriterier sikre lik konkurranse om den kraft som legges ut i markedet gjennom auksjon. Dette må skje på en måte som sikrer full offentlig innsikt i hvordan kraften auksjonerer bort. Alle aktører som tilfredsstiller de objektive kriterier og som har produksjon innenfor EØS-området må likestilles.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at systemet må være transparent, objektivt og ikke-diskriminerende. Det må også utvikles et sett med kriterier som sikrer formålet med ordningen. Slike kan være

- et minstekrav til årlig forbruk,
- stabilitet i forbruket,
- vilje til lange kontrakter (som i seg selv også er en risiko),
- at kraften ikke kan videreselges,
- krav til energistyringssystemer, og forpliktelser til energieffektivitet med mer.

Ordningen kan tenkes innført ved at den kraften som blir frigjort når industrikraftkontraktene utgår, og om nødvendig mer kraft, legges inn i en slik ordning, og at Statkraft SF eller et annet nytt eller eksisterende statlig foretak får i oppgave å administrere ordningen på vegne av staten. Disse medlemmer mener en slik ordning kan være et viktig bidrag, forutsatt at det stilles nok kraft til disposisjon for ordningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem en egen sak for Stortinget om å etablere et eget industrikraftmarked. Et slikt marked må gjennom objektive kriterier sikre lik konkurranse om den kraft som legges ut i markedet gjennom auksjon."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti peker på at det vil være avgjørende for industrien at ethvert kraftregime i Norge og Norden er innenfor EØS-regelverket, og vil i den sammenheng peke på at Regjeringen i St.prp. nr. 65 (2004-2005) i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vurderer det som tvilsomt om det er mulig å etablere en ordning med et eget industrikraftmarked innenfor dagens EØS-regelverk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at Prosessindustriens Landsforening (PIL) har vist til at de europeiske bransjeorga-

nisasjoner har tatt opp spørsmålet om industriens rammebetingelser for elektrisk kraft, herunder et eget industrikraftmarked, med EU-kommisjonen. Flertallet mener det er viktig med europeiske rammevilkår for norsk industri, og legger til grunn at Regjeringen vil følge utviklingen i EU tett på dette området.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil peke på at eventuelle krav om at det skal være fysiske kontrakter der kraften ikke kan videreselges, vil være et brudd med det system for overføringer som i dag gjelder i hele Norden. Disse medlemmer viser til at Regjeringen i St.prp. nr. 65 (2004-2005) peker på at dagens system innebærer at det ikke betales ekstra ved landegrensene og at tariffene er uavhengig av avstand, avtalepart og kontraktstyp. Videre at det betales normalt et fastledd og et energiledd som reflekterer tapet i nettet i uttakspunktet. Utviklingen i EU går mot et tilsvarende integrert tariffsystem. Etablering av et industrikraftmarked uten deltagelse i dagens system (med såkalte punktтарiff) vil derfor innebære endringer i hele det nordiske kraftmarkedet. Et slikt tiltak kan svekke det nordiske kraftmarkedets virkemåte, noe som verken vil være i industriens, annet næringslivs eller forbrukernes interesse.

Disse medlemmer vil videre peke på at behovet for et eget marked for industrikraft synes begrenset, all den tid store deler av industrien allerede har dekket seg gjennom langsiktige kontrakter på markedsvilkår i markedet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, peker på at selskaper som Elkem, Norsk Hydro og Norske Skog for flere år siden har inngått store langsiktige kommersielle avtaler for levering av kraft. Flertallet viser til at Statkraft har inngått langsiktige kommersielle avtaler med industrien på i overkant av 10 TWh frem til 2020. I tillegg kommer leieavtalene på myndighetsbestemte vilkår på 2,2 TWh/år som løper til 2030, samt en kontrakt med Eramet på myndighetsbestemte vilkår på om lag 0,15 TWh/år, som utløper i 2020.

Flertallet viser til at Vattenfall har inngått langsiktige kontrakter med Elkem og Sør-Norge Aluminium på i overkant av 5 TWh/år. Det innebærer at Statkraft og Vattenfall til sammen har erstattet en betydelig del av det volumet som fases ut etter hvert som kontraktene på myndighetsbestemte vilkår med Statkraft løper ut.

Flertallet viser videre til at utenom Norsk Hydro, Elkem, Norske Skog og Sør-Norge Aluminium, er det i dag kun én bedrift som har en kraftkontrakt på myndighetsbestemte vilkår fra 1950- og 1960-tallet. Volumet i denne kontrakten er relativt lite og dekker en forholdsvis liten andel av det totale kraftforbruket til denne bedriften.

Flertallet vil videre peke på at Fesil og Statkraft nylig inngikk en 15-årsavtale på markedsmessige vilkår, på til sammen 0,9 Twh, samt at Sørøst i februar inngikk en langsiktig avtale med Vattenfall. Flertallet

vil peke på at et opplegg som baserer seg på at Statkraft skal pålegges å tilby kraft i et eget industrikraftmarked vil svekke Statkrafts industrielle utvikling.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil videre vise til at det fra flere hold har vært tatt til orde for å utrede et eget industrikraftmarked, og vil i den sammenheng vise til Regjeringens vurderinger i St.prp. nr. 65 (2004-2005) i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, der det også heter at olje- og energiministeren for å få en ekstern kvalitetskontroll, har bedt fire uavhengige eksperter gjennomgå de ulike sidene ved et eget industrikraftmarked. Disse skal blant annet se på forholdene til EØS-avtalen og praktisk gjennomførbarhet, herunder konsekvenser for det norske kraftmarkedet. Det er lagt opp til at gruppens vurdering skal foreligge innen 10. juni 2005. Disse medlemmer vil påpeke på spørsmålet om et særnorsk industrikraftmarked derfor i løpet av kort tid vil være grundig utredet. Disse medlemmer forutsetter at dersom ekspertutvalget kommer frem til andre konklusjoner enn Regjeringen på disse spørsmål, vil Regjeringen komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er særlig viktig å legge opp til et system som gjør det mulig for lokale distriktsbedrifter å sikre seg kraft til konkurransedyktige priser fra nærliggende kraftproduksjon.

Komiteen viser også til den pågående prosessen med hjemfallsordningen, og vil understreke at utfallet av den prosessen også kan ha stor betydning for å sikre industrien kraft.

Langsiktige kontrakter

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at en del av kraften industrien bruker i dag er inngått på markedsbaserte prinsipper og forhandlet frem mellom bedrifter og kraftprodusenter. En vesentlig forutsetning for at industrien skal ha langsiktighet og forutsigbarhet er at den har tilgang på langsiktige kontrakter.

Flertallet har merket seg signaler om at det i den siste tiden har vært vanskelig å inngå langsiktige kontrakter til priser som industrien kan leve med. En viktig grunn til dette er at kraftsituasjonen blir mer og mer anstrengt, og at prisene i kraftmarkedet dermed er på vei opp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det derfor er grunn til å tro at kraftprodusentene ønsker å ha en større mengde kraft for salg i spotmarkedet. En stor mengde kraft oppbundet i langsiktige kontrakter med industrien hindrer dem i det.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at en annen årsak er at det nordiske markedet består av en svært stor mengde vannkraft, og at markedet er sårbart for svingninger i nedbør. Slike svingninger gir også større utslag når kraftsituasjonen generelt blir mer anstrengt.

Flertallet mener derfor det må settes inn tiltak som gjør at det blir lettere å få til langsiktige markedsbaserte kontrakter. En helt klar forutsetning for dette er en økt og mer stabil kraftproduksjon. Et virkemiddel for å få til en mer stabil vannkraftproduksjon er å gjøre om noen av de største vannkraftmagasinene fra ettårsmagasin til flerårsmagasin, og flertallet ber Regjeringen utrede dette.

Flertallet viser også til at om det knyttes krav til energieffektivisering og gjenvinning, kan dette forenkle arbeidet overfor ESA med å få til langsiktige kontrakter, og ber regjeringen vurdere dette.

Flertallet viser til at slik grunnrenten fungerer i dag må kraftprodusentene betale grunnrenteskatt etter prisene i spotmarkedet. Dersom de har langsiktige kontrakter til en lavere pris enn markedet, må de likevel betale grunnrenteskatt i henhold til spotpris. Slik flertallet ser det gir det lite insitamenter til langsiktighet. Omvendt vil det være hvis spotpris faller under prisen i langsiktige avtaler. Da vil produsentene oppleve det som gunstig.

Flertallet antar det er grunn til å tro at aktørene i kraftmarkedet vurderer situasjonen fremover slik at prisene jevnt over vil legge seg på et høyere nivå enn prisene de kan oppnå i langsiktige avtaler med industrien. Flertallet ber derfor Regjeringen utrede og vurdere en endring av grunnrenteskatten, slik at produsentene betaler etter det de reelt får betalt for kraften.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at Statkraft i større grad må tilby standardiserte langsiktige avtaler. Dette vil ikke antas å være i strid med EØS-avtalens art. 61, da det ikke er offentlig støtte, men basert på markedsvilkår. Avtaler som er rasjonelle, og som kunne vært inngått av andre, er ikke ulovlige og ikke i strid med EØS-avtalen. Slike langsiktige kraftavtaler med Statkraft bør blant annet kunne hensynta valutakurser, metallpriser etc. der dette er relevant.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser også til at vilkårene som er fastsatt i St.prp. nr. 78 (1999-2000) er markedsvilkår, og er godkjent av ESA. St.prp. nr. 78 (1999-2000) kan således på visse vilkår kunne danne grunnlag for fornyelse av gamle kraftavtaler og etablering av nye langsiktige kontrakter.

Flertallet viser til at det er inngått svært få langsiktige kraftkontrakter til industrien de siste årene. I år har Vattenfall AB inngått en 5-årskontrakt med Sør-Norge Aluminium, som dekker deler av bedriftens

kraftbehov i perioden 2007-2012. Fesil ASA har inngått en langsiktig kommersiell kraftkontrakt med Statkraft, som dekker 1/3 av bedriftens kraftbehov, og gir forutsigbarhet for den delen av kraftbehovet ved Fesil Rana Metall som ikke forventes å bli dekket ved det skisserte kraftregime som nå skal behandles i Stortinget.

Flertallet viser til følgende uttalelse fra Fesil ASA i børsmelding av 26. april 2005:

"Det er avgjørende for fremtiden at et myndighetsbasert kraftregime som sikrer industriens konkurransevne etableres så raskt som mulig, og at det etableres overgangsordninger inntil dette er på plass."

Flertallet viser til at det nå er 15 år siden energiloven ble vedtatt, og at det blant annet av den grunn kan være grunn til å evaluere loven. I denne sammenheng viser flertallet til Industriutvalgets innstilling NOU 2005:4, der et samlet utvalg uttaler:

"Utvalget vil støtte at det gjennomføres en evaluering av energiloven og andre rammebetingelser med utgangspunkt i utfordringene knyttet til å skape best mulige incentiver til investeringer i ny kraftproduksjon, overføringskapasitet for strøm og gassinfrastruktur og for å sikre et effektivt kraftmarked i Norge og Norden."

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede tiltak for å sikre en mer stabil kraftproduksjon, blant annet gjennom å gjøre flere eksisterende ettårsmagasin om til flerårsmagasin."

"Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning som stiller krav til energieffektivisering og energigjenvinning når det inngås langsiktige kraftkontrakter."

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå reglene for grunnrentebeskatningen innen vannkraftsektoren med siktemål om å oppnå mer langsiktighet i kraftmarkedet."

"Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av energiloven med sikte på å foreslå endringer som kan sikre bedre utnyttelse og bruk av eksisterende produksjon, samt ny kraftproduksjon."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at store industribedrifter som Norsk Hydro, Elkem og Norske Skog har sikret seg med langsiktige kommersielle kraftkontrakter, og senest i februar 2005 ble det inngått en kommersiell avtale om kraftleveranser til Sør-Norge Aluminium (Søral).

Disse medlemmer har videre merket seg de dystre spådommer som tidligere har fremkommet om fremtiden i Rana, når kraftkontrakter til industrien der på politisk bestemte vilkår og svært gunstige priser - ned mot 5 øre/kWh - gikk ut 6. april 2005. Disse medlemmer har derfor merket seg at Fesil Rana nylig har inngått en langsiktig kontrakt med Statkraft

om levering av kraft på markedsmessige vilkår. Denne kontrakten er på om lag 0,9 TWh, hvorav 0,5 TWh er til fast pris, og dekker Fesils behov i Rana for kraft med en 15-årsavtale på markedsmessige betingelser. Disse medlemmer har videre merket seg at industrien i Rana for tiden har rekordoverskudd, mye takket være gode tider på verdensmarkedet for deres produkter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at Statkrafts kontrakt med Fesil omfatter deler av kraftbehovet for en av de seks aktuelle bedriftene i Rana. Bedriftene som sysselsetter om lag 1 000 direkte og 700 indirekte, møter nå økte kraftpriser på 250-350 mill. kroner pr. år. Bedriftene oppgir at de ikke kan bære så store kostnadsøkninger under normalkonjunkturer og at prisene allerede er på vei ned i viktige metallmarkeder.

Rammevilkår for industrien

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, legger stor vekt på at det konkurranseutsatte næringslivet skal ha gode rammevilkår. Dette er rammevilkår som også har stor betydning for kraftintensiv industri i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil peke på at Regjeringens politikk de siste fire år har vært innrettet mot å forbedre rammebetingelsene som norsk næringsliv står overfor. En målbevisst økonomisk politikk har bidratt til å senke rentenivået vesentlig og bidratt til en mer tilpasset kronekurs. Lavere skatter og avgifter, herunder økte avskrivningssatser, og økt satsing på forskning og innovasjon i næringslivet har stor betydning for våre konkurranseutsatte bedrifter. Videre har Regjeringen lagt om systemet for el-avgift for næringslivet for å kunne sikre fortsatt fritak for kraftkrevende produksjon. Regjeringen legger vekt på at en positiv utvikling fortsatt understøttes i form av en ansvarlig politikk som legger til rette for styrking av konkurranseevnen i norsk økonomi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, er opptatt av industriens rammevilkår også når det gjelder tilgang på kraft i årene framover. Sammenliknet med de aller fleste land har Norge svært gode forutsetninger for energiproduksjon. Flertallet ønsker at en større del av våre naturgassressurser skal tas i bruk innenlands. Økt bruk av gass kan sammen med gassbasert kraft- og varmeproduksjon gi viktige bidrag til energiforsyning og verdiskapning.

Flertallet viser til at mens Norge tidligere var en netto eksportør av elektrisk kraft, er vi i dag en netto importør av elektrisk kraft selv i år med normal nedbør. Dette skyldes at energiforbruket i Norge har økt jevnt gjennom det siste tiår, mens det ikke har vært tilsva-

rende økning i produksjonskapasiteten. Dette har skjedd under skiftende regjeringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Samarbeidsregjeringen har gitt flere konsesjoner til vannkraftutbygging enn det ble gitt til sammen under alle regjeringene på 1990-tallet. Samtidig er det gitt betydelig støtte til nye fornybare energikilder gjennom overføringer til Energifondet og Enovas disposisjoner av dette.

Opsjonsmodellen

Komiteen viser til at Regjeringen i St.prp. nr. 1 (2004-2005) skriver at et system der bedriftene får redusert kraftpris mot å påta seg forpliktelser knyttet til forsyningssikkerhet, kan tenkes utført på flere måter. Komiteen er enig i dette. En slik ordning kan for eksempel gå ut på at bedriftene inngår kontrakter med Statnett om å stille en bestemt mengde kraft til disposisjon i anstrengte perioder i kraftforsyningen. Bedriftene må da frigjøre kraft ved å redusere eller stenge sin produksjon i en kortere periode. Som motyting for dette får de en fast kompensasjon fra Statnett.

Komiteen viser til at Statnett uansett må ha en reservekapasitet for å sikre kraftforsyningen i anstrengte perioder, jf. forsyningssikkerhetsmeldingen, St.meld. nr. 18 (2003-2004). Ifølge Statnett kan dette gjøres ved å ha mobile gasskraftverk, eller installere reservekapasitet i eksisterende kraftstasjoner. Disse løsningene kan være problematiske av forskjellige årsaker, men begge løsningene vil være kostbare.

Komiteen mener et godt alternativ da kan være opsjonsavtaler med den kraftforedlende industrien. Komiteen viser til at Regjeringen ikke er konkret på hvor stort omfang, det vil si kraftmengde og hvilke økonomiske størrelser, som kan være aktuelle i en slik ordning. Det synes likevel klart at slike opsjonsavtaler ikke vil være av et omfang som alene sikrer industrien nok kraft til konkurransedyktige priser. Komiteen mener imidlertid at det kan være et bidrag til kraft til industrien.

Komiteen peker på at en slik ordning vil innebære at bedriftene får redusert kraftpris gjennom å påta seg en forpliktelse om utkobling. At en slik reduksjon (ut fra synspunkter om ytelse mot ytelse) er relevant, har støtte i EF-domstolens praksis. Det er også lagt til grunn av EFTAs overvåkningsorgan i vurderingen av de såkalte 52-kontraktene. Overvåkningsorganet kom fram til at en 20-årskontrakt med nominell pris på 15,88 øre/KWh ikke utgjorde statsstøtte, sammenliknet med en markedspris på 19 øre/KWh. Først og fremst fordi dette ut fra en diskonteringsfaktor på 7 pst. ikke var spesielt gunstig, men også fordi "enterprises entering into the 52-contracts are subject to the service obligations."

Komiteen mener at denne typen kompensasjon også kan forankres i EØS art. 59 (2) om tjenester av allmenn økonomisk betydning. Forutsetningen er at det ikke skjer en overkompensasjon, dvs. at støtten bare må dekke de reelle kostnadene ved den merbelastning oppgavene medfører. For industrikraft vil dette imid-

lertid ikke lede til noen annen løsning enn en markedsprisbetraktning. En slik ordning må notifiseres til ESA, dersom den hjemles i art. 59 (2). Komiteen vil imidlertid understreke at dette er en fullt ut lovlig ordning, som ikke må hjemles i EØS-avtalens art. 59, så lenge avtalene er inngått på markedsvilkår kommer EØS-avtalen ikke til anvendelse.

Komiteen vil henviser til at Sverige og Finland har inngått avtaler om leveranser av betydelige mengder reservekraft som en del av forsyningssikkerheten. Disse oppleggene innenfor det nordiske kraftmarkedet kan tjene som eksempler på hvordan en norsk løsning kan utformes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen inngå avtaler om kraftopsjoner mellom myndigheter og industri for å sikre tilfredsstillende forsyningssikkerhet."

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at bakgrunnen for ordningen må være grunnlagt i kraftsystemets behov for tørrårssikring. Kostnadene ved en slik opsjonsordning vil være en forsikringspremie som vil betales av alle strømkunder. Hvor mye en slik ordning kan gi i redusert pris for industrien, vil være avhengig av prisen for en slik opsjonsordning målt opp mot andre former for tørrårssikring. Det må vurderes hvor mye ekstra forsyningssikkerhet en opsjonsordning ut over det vi allerede har i dagens system, sammenlignet med de merkostnader ordningen medfører for forbruksleddet. Det betyr at prisen for denne forsikringen må vurderes opp mot andre former for tørrårssikring.

ODA-protokoll 3

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser også til at selv om en ordning kan tenkes å inneholde elementer av ulovlig støtte, finnes det en mulighet for å sette statsstøtteregele til side gjennom Avtalen om overvåkingsorganet til EFTA og EFTA-domstolen (ODA) protokoll 3.

Disse medlemmer viser til Protokoll 3 i avtalen om overvåkingsorganet til EFTA og EFTA-domstolen (ODA) Artikkel 1 nr. 2, 3. ledd som lyder:

"Etter anmodning fra en EFTA-stat, kan EFTA-statene enstemmig treffe vedtak om at støtte som er gitt eller planlagt gitt av denne stat, må anses som forenlig med EØS-avtalen, uten hensyn til bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 61, dersom usedvanlige omstendigheter tilsier et slikt vedtak. Dersom EFTAs overvåkingsorgan allerede har innledet den prosedyre som er omtalt i første ledd angående denne støtteordning, skal anmodningen fra vedkommende stat til EFTA-statene ha til følge at prosedyren utsettes inntil EFTA-statene, ved felles overenskomst, har tatt sitt standpunkt."

Disse medlemmer mener denne bestemmelsen gir EFTAs faste komité (Norge, Island og Liechtenstein) rett til å fatte et enstemmig vedtak om at det foreligger usedvanlige omstendigheter som begrunner et vedtak om at støtten skal anses lovlig og forenlig med EØS-avtalen.

Disse medlemmer viser til at denne hjemmelen har vært benyttet av EFTA i forbindelse med ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift for tiltakszonen i Finmark og Nord-Troms. Disse medlemmer viser til at bestemmelsen ikke er en alminnelig vetoettsbestemmelse, men en tilsidesettingsklausul som er som en sikkerhetsventil i spesielle situasjoner og at alle de tre EFTA-statene må være enige om dette.

Disse medlemmer mener det må vurderes bruk av hjemmelen i Oda-protokoll 3 for å åpne for lave energikostnader til utvalgte bedrifter i begrensede geografiske områder. Så lenge det begrenses klart til utvalgte bedrifter i svært begrensede geografiske områder, antar disse medlemmer at det vil være lettere å få de andre landene med på en slik ordning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at spørsmålet om bruk av unntaket i ODA-protokoll 3 er omtalt i revidert nasjonalbudsjett, der Regjeringens vurdering er at den nevnte unntaksbestemmelse er svært snever, som det må anses uaktuelt å benytte i den foreliggende situasjonen. Regjeringen peker videre på at et slikt vedtak vil kunne bli møtt med mottiltak fra EUs side, og flertallet ser på denne bakgrunn ikke at bruken av et slikt unntak representerer noe økt politisk handlingsrom i dette spørsmålet.

Kraftsituasjonen

Komiteen viser til at kraftsituasjonen i Norge og Norden er anstrengt. En stor del av kraftproduksjonen i Norden er vannkraft. Dette gjør at det nordiske kraftmarkedet er spesielt sårbart for svingninger i nedbørmengde og at prisene i markedet varierer mye i takt med tilsiget av vann fra nedbør og snøsmelting.

Komiteen viser til at det har vært en betydelig økning i det norske forbruket av strøm. Det er i all hovedsak det alminnelige forbruket som har økt. Forbruket i kraftforedlende industri har vært forholdsvis jevnt. Økningen i alminnelig forbruk kommer av at innbyggerantallet har økt, vi blir flere og mindre familier, vi bor romsligere, vi får flere fritidsboliger - med strøm, og vi får stadig mer strømforbrukende utstyr i hjemmene. I samme periode har vi hatt en betydelig vekst i de offentlige tjeneste- og omsorgstilbudene som har bidratt til en betydelig økning i strømforbruket.

Komiteen mener at en helt avgjørende forutsetning for å beholde kraftforedlende industri i Norge er at den har tilgang på nok kraft. Kraftsituasjonen i Norge og Norden må derfor bedres. Målet må være at Norge minst blir selvforsynt med elektrisk kraft i et normalår, og at det nordiske markedet blir mindre sårbart mot endringer i nedbørmengde. Det må derfor settes inn tiltak for å øke kraftproduksjonen og for å

redusere veksten i forbruket. Det vises i denne sammenheng til partienes merknader i innstilling til St.meld. nr. 18 (2003-2004) Forsyningssikkerheten for strøm mv., jf. Innst. S. nr. 181 (2003-2004).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at i et åpent marked for elektrisk kraft er det aktørene selv som legger opp produksjonsplanene ut fra hensynet til sin egen verdiskaping. Vannkraftprodusentene må vurdere hvor mye vann som skal benyttes til produksjon nå, og hvor mye vann som skal spares til senere. Avveiningen knyttet til hvordan magasinene skal disponeres avhenger i første rekke av vurderingen av utviklingen i tilsig og kraftpriser. Fordi den fremtidige utviklingen i disse størrelsene er ukjente, vil kraftprodusentene ta beslutninger under betydelig usikkerhet. Dette er også spørsmål som ble tatt opp av Senterpartiet i Dokument nr. 8:15 (2002-2003), der et bredt flertall bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet fant å ikke ville foreslå tiltak for å regulere vannkraftmagasinene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil videre vise til at spørsmålet om en evaluering av energiloven har vært tatt opp tidligere, bl.a. ved vedtak ved behandlingen av St.meld. nr. 18 (2003-2004) Om forsyningssikkerheten for strøm mv., jf. Innst. S. nr. 181 (2003-2004), der det het:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av energiloven, spesielt når det gjelder oppdekningsplikten og forsyningssikkerheten, og komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endringer."

Disse medlemmer vil vise til gjennomgangen og vurderingene i St.prp. nr. 65 (2004-2005), der dette gis en bred omtale, og kan på denne bakgrunn ikke se behov for en ny gjennomgang av dette spørsmålet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at mangel på kraft i det norske og nordiske marked, både er et forsyningsproblem i tillegg til at dette driver prisen i kraftmarkedet oppover. Dette forsterker kraftforedlende industris problemer med å få kraft til fornuftig pris ytterligere, og kommer på toppen av konsekvensene av utfasingen av myndighetsbestemte kraftkontrakter.

Disse medlemmer viser til at gapet mellom tilbud og etterspørsel på kraft øker hvert år, og nettoimporten til Norge i fjor var på om lag 11 TWH.

Disse medlemmer viser til en rekke advarsler fra de fremste faginstanser på området om hva som vil skje dersom man ikke sørger for en betydelig økning i kraftproduksjonen, og konstaterer at det dessverre bare er Fremskrittspartiet som har tatt disse signaler alvorlig, og fremmet nødvendige forslag for å få brakt dette i orden.

Disse medlemmer viser til de signaler som kom frem under Stortingets høring om at kraftmarkedet ikke fungerer tilfredsstillende, og slutter seg til at dette i hovedsak skyldes at man politisk griper inn på tilbudssiden i markedet og aktivt hindrer en økning i kraftproduksjonen.

Disse medlemmer vil minne om at Norge fremstår som en energistormakt med enorme energiressurser, men at vi dessverre mangler politisk handlekraft til å få tatt i bruk disse ressursene til beste for industri og befolkning. Denne politiske handlingslammelse vi har sett fra et stort flertall i Stortinget gjennom mange år, bidrar nå aktivt til å sette tusenvis av arbeidsplasser i fare innen den kraftforedlende industri.

Disse medlemmer mener at man i langt større grad må rette fokus på hva som er hovedproblemet; nemlig mangel på kraft, i stedet for den defensive tilnærming bare å se på hvordan man skal fordele de altfor knappe kraftmengdene vi har.

Disse medlemmer viser til at norsk kraftforedlende industri er blant de mest energieffektive og miljøvennlige i verden, og det er svært viktig at denne verdiskapingen, som betyr veldig mye for mange enkeltsamfunn, beholdes på norske hender også i fremtiden.

Disse medlemmer vil derfor som tidligere legge forholdene til rette for en betydelig og nødvendig økning i kraftproduksjonen for å sikre tilgang på nok og rimelig kraft til denne viktige industrien.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå forsyningssikkerheten og kraftbalansen, og fremme forslag om å legge forholdene til rette for en betydelig økning av kraftproduksjon og effekt, basert på følgende:

- Kartlegge kraftpotensialet i tidligere reduserte eller avslåtte vannkraftprosjekter, gjennomgå disse på nytt, og fremme ny sak til Stortinget.
- Kartlegge kraftpotensialet ved opprusting og utvidelser av eksisterende kraftverk og fremme forslag til virkemidler som kan realisere dette potensialet.
- Utarbeide skatteinsentiver som stimulerer til økt vannkraftproduksjon.
- Sørge for at det legges til grunn teknologinøytrale virkemidler ved bruk av eventuelle støtteordninger for kraftproduksjon.
- Gi klare forsikringer om at man i Norge ikke skal ha strengere utslippskrav mht. såkalte klimagasser, enn det man har innen EØS-området, samt åpne for at de fleksible gjennomføringsmekanismer som ligger i Kyoto-avtalen skal kunne utnyttes fullt ut.
- Sikre at naturgass gjøres tilgjengelig ved at man ved statlig deltagelse foretar vurderinger, utredninger og medfinansiering av infrastruktur for naturgass.
- Åpne for tildeling av flere konsesjoner for bygging av gasskraftverk basert på BAT, men uten krav til CO₂-håndtering.
- Styrke samarbeidet mellom nordiske energimyndigheter, samt sikre Statnett som systemansvarlig,

nødvendige virkemidler for å bedre utvekslingsmekanismene mot utlandet, i tillegg til nødvendige virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i kritiske perioder.

En egen sak om punktene over legges frem for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2006."

Økt energieffektivitet og energigjenvinning

Komiteen viser til at en del bedrifter allerede har satsset betydelig på prosjekter som gir mer miljøeffektiv energibruk og utnyttelse av spillvarme. Komiteen mener at dersom industrien bruker energien mer effektivt, vil det i seg selv bety økonomiske innsparinger for industrien.

Komiteen viser til at PIL og ENOVA i samarbeid med bedriftene har identifisert 130 tiltak som teknisk gjør det mulig å redusere energibruk med 5,3 TWh. Cirka 47 pst. (2,5 TWh) av dette potensialet forventes å være bedriftsøkonomisk lønnsomt å realisere med gitte avkastningskrav. Komiteen mener dette viser at det er et stort potensial for økt energieffektivitet i industrien.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at offentlig støtte sammen med utvikling av nye teknologier kan bidra til å utløse en stor del av potensialet. Disse medlemmer mener derfor det må gis støtte til å gjennomføre tiltakene, slik at en så stor del som mulig av dette innsparingspotensialet kan realiseres.

Komiteen viser til at flere bedrifter enn i dag har anledning til å gjenvinne noe av energien som brukes. Komiteen er positiv til slik gjenvinning og mener at flere energigjenvinningsprosjekter må igangsettes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at de fleste kraftforedlende bedrifter slipper ut en stor mengde kjølevann og røykgass. En svært liten del av denne energien brukes. Flertallet ser at det ligger en stor utfordring i at det er få mottakere for dette vannet på de stedene bedriftene ligger, men mener at dersom det kan skapes et marked for kjølevannet på disse stedene, vil dette "avfallsproduktet" få en verdi og gi bedriftene bedre inntjening. Flertallet mener derfor myndigheten må sette i gang et program for å etablere næringer som kan bruke spillvannet, og at det må gis investeringsstøtte innefor EØS-regelverket til slike investeringer.

Flertallet mener at gjenvinning av energi og utnyttelse av spillvarme må komme inn under ordningen med et pliktig grønt sertifikatmarked for fornybar elektrisitet eller andre ordninger, som investeringsstøtte, garantiordning for utbygging av fjernvarme eller andre insentiver som bidrar til å få utløst prosjektene i industrien.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til St.prp. nr. 65 (2004-2005) der Regjeringen foreslår å bevilge 10 mill. kroner til støtte av energieffektivisering og energigjenvinning i kraftintensiv industri.

Disse medlemmer viser til at i 2004 brukte kraftintensiv industri 33,4 TWh elektrisitet. Dette tilsvarer om lag 28 pst. av den samlede norske kraftproduksjonen. I tillegg brukte denne industrien betydelige mengder kull og koks. Samtidig som energi er en vesentlig innsatsfaktor gir industriprosessene betydelige mengder overskuddsenergi i form av spillvarme og avgasser. Økt satsing på energieffektivisering og energigjenvinning i kraftintensiv industri kan derfor bidra til å redusere energikostnadene og gi økte inntekter fra salg av overskuddsenergi.

Disse medlemmer viser videre til at Enova SF, som forvalter støttetiltakene for energiomleggingen, har et eget program rettet mot energibruk i industrien. I 2005 har Enova satt av 75 mill. kroner til programmet. Et hovedprinsipp for forvaltningen av Energifondet som finansierer energiomleggingen, er at ulike prosjekter skal konkurrere om støtten på like vilkår på tvers av ulike teknologier og sektorer. Enovas mål for forvaltningen av Energifondet er å bidra til ny miljøvennlig energiproduksjon og energisparing tilsvarende 12 TWh/år innen 2010.

Disse medlemmer har merket seg at erfaringen med prinsippene for forvaltningen av Energifondet er at en oppnår gode resultater. De samme prinsippene bør derfor etter disse medlemmers mening også legges til grunn for den ekstra støtten som foreslås bevilget til kraftintensiv industri. For å sikre koordinering med det eksisterende programmet for redusert energibruk i industrien, foreslår Regjeringen at bevilgningen forvaltes av Enova.

Påslaget i nettariffen

Komiteen viser til at Regjeringen flere ganger i løpet av denne stortingsperioden har hevet påslaget på nettariffen som finansierer energifondet. Påslaget er nå på 1 øre, og fondet blir i all hovedsak finansiert gjennom nettariffen. Overføringen over statsbudsjettet som var på nærmere 300 mill. kroner, er fjernet.

Komiteen viser til at industribedrifter som tar ut kraft direkte fra sentralnettet ikke betaler dette påslaget, men at deler av kraftforedlende industri som tar ut kraft fra distribusjonsnettet, betaler påslaget og dermed har fått økte utgifter som et resultat av ordningen.

Komiteen viser til at Regjeringen i innstillingen til Revidert nasjonalbudsjett for 2004 ble bedt om å vurdere ulike muligheter for å differensiere påslaget for ta hensyn til disse bedriftene, og at Regjeringen i statsbudsjettet for 2005 varslet at den ville vurdere justeringer i utformingen av påslaget som kan imøtekomme dette hensynet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er viktig at det gjøres slike endringer straks,

slik at de berørte bedrifter får like rammevilkår som tilsvarende industri som henter kraften fra sentralnettet. Flertallet forutsetter at en slik endring ikke fører til at påslaget i nett tariffen blir høyere for andre strømkunder, og at eventuelle justeringer i innkrevingen av påslaget er robust i forhold til regelverket om statsstøtte.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å dempe den negative virkningen for de kraftforedlende bedrifter som har fått økte utgifter på grunn av økning i påslaget på nett tariffen."

Leiekontrakter

Komiteen viser til at noen bedrifter i dag leier kraftverk på langsiktige vilkår og disponerer kraftproduksjonen fra disse. Selskapet som har leiekontrakt kan likevel selge kraften videre til den nye kjøperen. Dette er for eksempel tilfellet i Sauda der Elkem har sikret seg leiekontrakt for Saudafallene, selv om de har solgt bedriften til Eramet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at dersom det skal inngås nye leiekontrakter, må en forutsetning være at selskapet som leier kraftverket bruker kraften til industriell virksomhet. For å unngå klager om at det foreligger statsstøtte må eventuelle nye leieavtaler baseres på markedsmessige prinsipper. Eierne av kraftverket vil derfor måtte legge til grunn den markedsbaserte verdien av kraftproduksjonen av kraftverket, og det er lite trolig at prisene på leiekontrakten vil være vesentlig gunstigere enn markedsbaserte langsiktige kraftkontrakter. Langsiktige leieavtaler vil også gi bedrifter råderett over kraftproduksjonen i kraftverk over lang tid.

Disse medlemmer vil peke på at alternativet til leiekontrakter er at kraftverket disponeres av Statkraft eller hjemfaller til staten. Det vil etter disse medlemmers mening gi et større politisk handlingsrom. En forutsetning er selvsagt at myndighetene velger å bruke dette handlingsrommet, og at det er et industrikraftregime som disponerer kraften til industrielle formål.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det fortsatt er interessant å se på muligheter for å inngå leieavtaler for kraftverk på langsiktige vilkår for bruk av kraften i industriproduksjon. Dette medlem mener det bør være mulig å komme fram til forutsetninger som gjør at dette blir en gunstigere ordning enn kjøp av kraft til markedsvilkår. Det må knyttes vilkår om bruk av kraften i lokal industriproduksjon til denne typen avtaler.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittpartiet:

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå forsyningsikkerheten og kraftbalansen, og fremme forslag om å

legge forholdene til rette for en betydelig økning av kraftproduksjon og effekt, basert på følgende:

- Kartlegge kraftpotensialet i tidligere reduserte eller avslåtte vannkraftprosjekter, gjennomgå disse på nytt, og fremme ny sak til Stortinget.
- Kartlegge kraftpotensialet ved opprusting og utvidelser av eksisterende kraftverk og fremme forslag til virkemidler som kan realisere dette potensialet.
- Utarbeide skatteinsentiver som stimulerer til økt vannkraftproduksjon.
- Sørge for at det legges til grunn teknologinøytrale virkemidler ved bruk av eventuelle støtteordninger for kraftproduksjon.
- Gi klare forsikringer om at man i Norge ikke skal ha strengere utslippskrav mht. såkalte klimagasser, enn det man har innen EØS-området, samt åpne for at de fleksible gjennomføringsmekanismer som ligger i Kyoto-avtalen skal kunne utnyttes fullt ut.
- Sikre at naturgass gjøres tilgjengelig ved at man ved statlig deltagelse foretar vurderinger, utredninger og medfinansiering av infrastruktur for naturgass.
- Åpne for tildeling av flere konsesjoner for bygging av gasskraftverk basert på BAT, men uten krav til CO₂-håndtering.
- Styrke samarbeidet mellom nordiske energimyndigheter, samt sikre Statnett som systemansvarlig, nødvendige virkemidler for å bedre utvekslingsmekanismene mot utlandet, i tillegg til nødvendige virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i kritiske perioder.

En egen sak om punktene over legges frem for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

St.prp. nr. 1 (2004-2005), Del III kap. 6 - om Stortingets anmodningsvedtak nr. 359 (2003-2004) - vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem en egen sak for Stortinget om å etablere et eget industrikraftmarked. Et slikt marked må gjennom objektive kriterier sikre lik konkurranse om den kraft som legges ut i markedet gjennom auksjon.

III

Stortinget ber Regjeringen utrede tiltak for å sikre en mer stabil kraftproduksjon, blant annet gjennom å gjøre flere eksisterende ettårsmagasin om til flerårsmagasin.

IV

Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning som stiller krav til energieffektivisering og energigjennvinning når det inngås langsiktige kraftkontrakter.

V

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå reglene for grunnrentebeskatningen innen vannkraftsektoren med siktemål om å oppnå mer langsiktighet i kraftmarkedet.

VI

Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av energiloven med sikte på å foreslå endringer

som kan sikre bedre utnyttelse og bruk av eksisterende produksjon, samt ny kraftproduksjon.

VII

Stortinget ber Regjeringen inngå avtaler om kraftoppsjoner mellom myndigheter og industri for å sikre tilfredsstillende forsyningssikkerhet.

VIII

Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å dempe den negative virkningen for de kraftforedlende bedrifter som har fått økte utgifter på grunn av økning i påslaget på nettariffen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 26. mai 2005

Bror Yngve Rahm
leder

Rolf Terje Klungland
ordfører

